

2022_Anul AGÂRBICEANU (XXII): Tribuna... gonită de procese care-i căutau
moartea! - cultul literaturii naționale?
- gândul cinstit, simțirea neprefăcută și vorba curată! - calea culturii?

Gîndul cinstit, simțirea neprefăcută și vorba curată ...

Au scos ziarul literar pe lângă cel politic, au adaus apoi și o bibliotecă a săracului, și au avut drept lucrători la această mare misiune scriitori ca Gheorghe Coșbuc și Ioan Slavici în cultura unui popor își are rădăcinile viitorul lui ...

cultul literaturii naționale

Comuna Cenad - jud. Alba

primar Cenade Ilie Neamțu

2022 pe urmele lui Ion Agârbiceanu 2022

Istoricul Nicolae Iorga și-a expus opinia cu privire la activitatea *Tribunei* sibiene, în articolul „Cu prilejul dispariției *Tribunei*”, apărut în „Sămănătorul” nr. 18 (din 4 mai 1903): «A nu colabora la comedie, li se impunea. Întemeietorii „*Tribunei*” au înțeles însă că o cale nu li se poate închide: aceia prin care se răspîndește viața sufletească într’un popor, și din care apoi cresc, se înalță și înfloresc toate celelalte, - calea culturii. Au scos ziarul literar pe lângă cel politic, au adaus apoi și o bibliotecă a săracului, și au avut drept lucrători la această mare misiune scriitori ca Gheorghe Coșbuc și Ioan Slavici. Gîndul cinstit, simțirea neprefăcută și vorba curată s’au coborît prin cărțuliile „*Tribunei*” pe masa simplului sătean, arătîndu-i că și în limba lui se poate culege toată învățătura și îndeplini toată frumuseța. Vîltoarele prigonirilor au smuls și dus departe, pe pămîntul nostru de adăpostire, unde primim rîniții, căci nu putem merge alături cu luptătorii ce se apără, - pe vechii „tribuniști”. Zilele mari de înțelegere deplină s’au încheiat în Ardeal, cînd fanaticii idei de partid din România, conducătorii vechiului războiu civil în fățarnice forme constituționale, și-au căutat ajutoare acolo unde trebuie să se ducă neconținut ajutorul nostru al tuturor. Ca și partidul național, ca și spiritul cel bun și încrederea vremilor fericite, „*Tribuna*” a scăzut și ea, și ajunse a represinta sucursala unui partid din regat față cu alt ziar, ocrotit de partidul cellalt: o dihonie pe atît de nenorocită, pe cît de lipsită de ori-ce înțeles. Cînd, pe urmă, relațiile s’au împăcat oare-cum, vechia adunare a rîndurilor în jurul ziarului din

Sibiiu tot nu s'a mai putut face, și polemica, întru cîtva înnăbușită, a urmat, spre paguba tuturor. În vălmășag se mai uitase, aproape cu totul, încă ceva: **cultul literaturii naționale. Gonită din urmă fără încetare, de procese care-i căutau moartea, „Tribuna” a dispărut.** Un alt ziar îi va lua, mîne, locul. Acela va putea fi mai fericit în două privinți hotărîtoare: de el nu se va lega nici-o amintire de vrajbă între frați și, fără îndoială, conducătorii lui vor avea ca îndreptar de căpetenie că **în cultura unui popor își are rădăcinile viitorul lui**, și că deci înnainte de toate se începe prin așternerea acestei culturi. **N. Iorga**».

Într-adevăr, „**Tribuna**” nu a dispărut, în paralel cu cotidianul sibian apărând - încă din 1/13 ianuarie 1897 - publicația „**Tribuna Poporului**” - redactor responsabil fiind Ioan Russu-Șirianu, proprietar editor Aurel Popovici Barcianu, fiind tipărit la tipografia Minerva Orăștie. Începând cu nr. 4 (din 9-21 ianuarie 1897), ziarul s-a tipărit în tipografia proprie la Arad. În acel număr, „**Tribuna Poporului**” atrăgea atenția: «„**Tribuna Poporului**” apare azi în propria tipografie. Însemnătatea acestui fapt se va putea judeca numai dacă cititorii își vor aminti următoarele: înainte cu douezeci și șapte de ani în Arad era o singură foaie politică, dar și aceia germană, „**Arader Zeitung**”; azi ziarul german și cititorii săi au dispărut însă în oceanul maghiarisării, ear Ungurii au trei foi cotidiene și una săptămînală. Ar fi fost deci o rușine și un semn că dăm îngrijitor de tare îndărăt, dacă noi Românii, în mijlocul cărora Ungurii din Arad sunt numai o picătură, n'am fi fost în stare să întemeiem un ziar politic, care, pe lângă interesele generale românești, să apere și interesele locale a celor peste jumătate milion Romani din eparchia Aradului».

Această publicație a luat locul „**Tribunei**” din Sibiu (după dispariția în 1903). Astfel, schimbarea denumirii a fost anunțată publicului cititor în „**Tribuna Poporului**” (anul VII, nr. 236), în 24 decembrie 1903/ 6 ianuarie 1904, Ioan Russu Șirianu fiind atât editor cât și redactor responsabil. Ioan Russu Șirianu s-a născut în 1864 la Șiria, mama sa fiind sora mai mare a lui Ioan Slavici. După studiile primare în sat, a urmat Școala Normală din Arad, absolvind studiile pedagogice la „Pedagogiul de Stat” Deva. Între 1884-1891 a fost profesor de istorie la Școala pedagogică de fete din București, colaborând ca redactor la mai multe publicații din capitala României. Din 1891 s-a întors în Transilvania, angajându-se în redacția cotidianului **Tribuna**, devenind director al publicației sibiene, după retragerea lui Gheorghe Bogdan-Duică. La Sibiu - în 1893 - el întemeia publicația „**Foaia Poporului**” (împreună cu Eugen Brote și Septimiu Albini), iar din 1897, înființa „**Tribuna Poporului**” (cu Vasile Goldiș).

În presa transilvană, pașii puținilor redactori români se intersectau frecvent. Elevul Ion Agârbiceanu a susținut - în 1900, între 16-22 mai și 1-2 iunie - examenul de bacalaureat, fiind declarat „**matur cu eminente (jeleş)**”. În același an, în septembrie, se înscrie la Facultatea de Teologie a Universității regale ungare, obișnuindu-se greu cu viața din seminar. În perioada aceasta publică sub pseudonimul *Alfius*, **Ionel A. Gârbiceanu** (la „**Noua revistă română**”), *Potcoavă* (în ziarul „**Drapelul**”, semnând primul foileton satiric din ciclul „**Reminescențe**”). În 15 octombrie 1902, a început colaborarea la revista „**Luceafărul**” (apărută la Budapesta, în 1 iulie 1902, condusă de redactorul șef Al. Ciura, editor și redactor responsabil fiind Aurel. P. Bănuț), reușind ca în scurt timp să se impună ca prozatorul reprezentativ al publicației. Prima povestire publicată era „**Badea Niculae**”, aceasta fiind și povestirea citită de Agârbiceanu teologilor români, în societatea de lectură „**Salba**” (la 19 ianuarie 1902).

Un eveniment important are loc în viața tânărului Agârbiceanu, când familia lui se mută din Cenade (la 1 noiembrie 1902) în localitatea Someș-Odorhei; tatăl său era trimis ca „vigil silvanal”, pe un alt domeniu al Fundațiunii Șuluțiu. În această comună, își va petrece Ion Agârbiceanu următoarele

vacanțe. Părăsind comuna Cenade, tânărul scriitor nu uită niciodată meleagurile natale. Menționăm, că nici comuna nu l-a uitat, mândrindu-se cu marele scriitor născut în frumoasa localitate, situată la 22 km de Blaj și 29 km de Copșa Mică. Invităm cititorii „**Tribunei**” să viziteze Cenade, aici regăsindu-se multe din peisajele descrise de Ion Agârbiceanu, în povestirile sale. Pe urmele familiei Agârbiceanu, am redescoperit comuna, remarcând faptul că primăria - condusă de primarul **Ilie Neamțu** (în funcție din 2004) - militează constant pentru păstrarea moștenirii spirituale a înaintașilor. Două instituții locale poartă numele lui Ion Agârbiceanu: Școala Gimnazială și Biblioteca Comunală. Spre deosebire de multe biblioteci rurale din jud. Sibiu, biblioteca „Ion Agârbiceanu” (înființată în 1964) funcționează cu program zilnic, într-un imobil distinct (nu în căminul cultural), spațios și bine amenajat; în spațiile adiacente bibliotecii poate fi vizitat Muzeul Etnografic local, reconstituind un interior de casă țărănească, inaugurat în 14 noiembrie 2006. În memoria marelui scriitor sunt organizate zilele „**Agârbiceanu**”, fiind invitate personalități din jud. Alba și Cluj-Napoca, păstrându-se cu sfințenie lucrări și mărturii legate de familia scriitorului. De altfel, întreaga identitate culturală locală se conturează în jurul marilor personalități ale comunei - scriitorul Ion Agârbiceanu și pictorul Viorel Mărginean -, fiind în curs de elaborare o lucrare necesară și oportună: monografia comunei.

O parte din istoria medievală - a comunei din estul jud. Alba - este strâns legată de comuna Cenad (jud.Timiș), una dintre localitățile cu cea mai veche istorie documentată de pe teritoriul Banatului. Istoria comunei bănățene a început odată cu construirea castrului roman „**Morisena**” - „**Mureșana**”, pentru ca - la începutul mileniului II -, să fie ridicată cetatea Cenad.

În stemele actuale ale celor două comune regăsim o conexiune importantă: **CRUCEA!**

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2022-anul-agarbiceanu-xxii-tribuna-gonita-de-procese-care-i-cautau-moartea-cultul-literaturii-nationale-gindul-cinstit-simtirea-neprefacuta-si-vorba-curata-calea-culturii-164656.html>

The screenshot shows a web browser displaying a news article on the website Tribuna.ro. The browser's address bar shows the URL: <https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2022-anul-agarbiceanu-xxii-tribuna-gonita-de-procese-care-i-cautau-moartea-cultul-literaturii-nationale-gindul-cinstit-simtirea-neprefacuta-si-vo...>. The website's logo, "Tribuna", is prominently displayed at the top left, with the tagline "Dintotdeauna pentru totdeauna!". Below the logo is a navigation menu with categories: Eveniment, Actualitate, Stirile de pe strada mea, Sport, Cultura, Sanatate, Timp liber, Tribuna femeilor, and Descopera lumea. The main content area features the article title: "2022-Anul Agârbiceanu (XXII): Tribuna... gonită de procese care-i căutau moartea! - cultul literaturii naționale? - gândul cinstit, simțirea neprefăcută și vorba curată! - calea culturii?". The author's name, "Marius HALMAGHI", is listed below the title. The article's publication date and time are "29.05.2022 21:30", and it has "165 vizualizari" (views) and "0 comentarii" (comments). To the right of the text, there are two small images of a blue dress, one showing the front and one showing the back.

În: *Tribuna*, 29 mai 2022